

**JORNADES EDU21:
“ELS PROFESSIONALS DE L’EDUCACIÓ TENEN LA PARAULA”**

2a Jornada Edu21:

***Identitat i diversitat a l’escola catalana
d’avui i de demà***

Escola Andersen. Vic, 27 de maig de 2006

Després de la benvinguda i la recollida d'informació, el coordinador de les jornades del projecte Edu21, el Sr. Enric Roca, introduí la temàtica de la jornada, tot formulant una sèrie d'interrogants i d'aclariments conceptuals per tal que la discussió posterior per grups quedés emmarcada en un context des del qual poder opinar i dialogar.

En relació al concepte d'**identitat** s'expressaren els interrogants següents:

- ✓ La identitat s'ha de construir bàsicament i en primer lloc en el si de la família i, més endavant, com a opció personal? La qüestió de la identitat és un afer d'escola?
- ✓ Catalunya té una sola identitat? Existeix, com a tal, la identitat catalana?
- ✓ L'escola té identitat? Un projecte educatiu (per exemple de centre) ha de ser "identitari"?
- ✓ Tot sistema educatiu pretén reflectir/reproduir un univers simbòlic-identitari?

Pel que fa al segon concepte de la jornada, el de **diversitat** i, més concretament, el de **diversitat cultural**, s'obriren els interrogants següents:

- ✓ La diversitat cultural és quelcom específic a l'escola o bé representa un component més dins la diversitat en general del centre?
- ✓ L'escola inclusiva, la que acull i dóna possibilitats de promoció personal i social a tothom, resol el tema de la diversitat cultural?
- ✓ Hem de reconèixer, tolerar, respectar la diversitat cultural (*multiculturalitat*¹)? O hem d'anar més enllà i possibilitar la interacció entre diversitats i la fusió o confluència de factors comuns compartits (*interculturalitat*²)?

¹ Aquí, per *multiculturalitat* entenem la convivència i el respecte mutu entre les diverses procedències culturals amb accés a uns mateixos drets i deures civils, respectant les característiques culturals de cada grup i no interferint tampoc en els processos de diferenciació o del manteniment de les diferències.

² Per *interculturalitat* prenem una definició on es ressalta la capacitat d'interacció entre les persones de diverses procedències culturals buscant i facilitant els elements comuns i els valors compartits que en puguin facilitar la convivència i la construcció d'una sola comunitat, tot relativitzant les diferències. Resulta més problemàtic incloure també el concepte de fusió entre cultures en la definició d'interculturalitat (com fan diversos autors) atès que pensem que això suposaria reconèixer la igualtat entre les diverses cultures en contacte, circumstància que no es dóna mai en els contextos socials.

Per una altra banda, es destacà que la societat catalana, ara i sempre, s'ha nodrit de persones de procedències culturals diverses; que la nostra identitat és cultural i no pas ètnica però, en les circumstàncies actuals cal que definim cap on volem anar, quin tipus de societat catalana volem construir. Per exemple: apostarem per assolir un sol model de ciutadania (drets i deures civils) amb una cultura nacional de base (catalana) oberta al món i als encontres *interculturals*? O definirem algun altre model? L'exemple d'altres països ens poden ajudar al respecte? En aquest sentit es presentà de manera molt sintètica un quadre comparatiu per oferir algunes pistes per al debat.

Model assimilacionista (França)	Adaptació més o menys gradual als valors de la cultura d'acollida (accent en la igualtat monocultural final)
Model cultural restrictiu (Alemanya)	Dret a l'asil i a l'acollida amb accés limitat a la ciutadania i amb dificultats per accedir a la nacionalitat
Model pluricultural (Regne Unit; Holanda)	Dret a la diferència i reproducció de les diverses cultures en un marc social d'igualtat d'oportunitats
<i>Melting Pot</i> (integracionista) (EUA; Canadà)	Un sol model de ciutadania (drets i deures) des de la interacció de diverses procedències culturals

Acabada la introducció es procedí al treball en grups reduïts i heterogenis. Es decidí constituir-ne dos que havien de debatre i intentar pronunciar-se respecte a la pregunta transversal i, posteriorment, pronunciar-se sobre una pregunta específica de grup.

A la pregunta transversal: ***Com podem construir una escola que afermi i projecti la cultura catalana (identitat) si al mateix temps pretén impulsar un projecte educatiu intercultural (diversitat)?***

El grup 1 va emetre, de forma sintètica, les respostes següents, reflex de la discussió sostinguda amb diferents graus d'acord:

- ✓ És important disposar d'un **punt de referència** de societat (d'acollida) sense oblidar el de procedència.
- ✓ No hi ha un model per a tots. Existeixen, això sí, bons exemples en els centres educatius, però la tasca s'hauria de compartir amb les famílies, en primer terme, i amb tota la societat, després.
- ✓ No es transmet prou la cultura catalana.
- ✓ Per part d'un membre del grup es destaca que la identitat catalana, en tot cas, respon a una cultura "barreja".

El grup 2, al seu torn, va respondre a la mateixa pregunta transversal:

- ✓ Sí, podem construir una escola d'aquestes característiques, però caldria una **reorganització** dels centres, la qual cosa només és possible amb una major autonomia de centre. Al mateix temps, caldria una millor i més gran **coordinació** de tots els components de la comunitat educativa.
- ✓ Atès que la identitat social és dinàmica, la cultura pròpia hauria d'evolucionar fins a constituir-se en **marc de referència** per a les persones procedents d'altres cultures i se n'hauria de fer la difusió necessària.
- ✓ L'acollida externa a l'escola hauria d'acotar-se en un temps breu. Posteriorment a l'acollida cal treballar procurant la bona promoció personal i socials dels alumnes.

Arran d'aquestes respostes d'ambdós grups s'intentà fer una síntesi on es respectessin els aspectes més rellevants de les aportacions dels dos grups. Aquesta síntesi fou posada a discussió en l'espai plenari de la segona part de la Jornada. Síntesi en bona part facilitada per les expressions *punt de referència* (grup 1) o *marc de referència* (grup 2):

- ✓ Existeix una identitat pròpia catalana que és dinàmica i actua de referència (cultural-identitària) i que serveix de model tot facilitant la promoció personal i social.
- ✓ Caldria una més gran autonomia dels centres educatius per tal de poder-se reorganitzar per poder fer front al fenomen migratori actual.

- ✓ També seria necessari incrementar les vies d'implicació i coordinació de tots els components de la comunitat educativa i social.

En segon lloc els grups dialogaren sobre la pregunta específica. Així, el grup 1 intentà respondre a la qüestió següent: ***a l'escola, com s'ha de concretar el respecte i el reconeixement de la diversitat cultural? Tant a nivell de projecte educatiu (ideari, objectius, valors, convivència,...) com de projecte curricular (tractament de la llengua, continguts curriculars, avaluació,...)?***

Les respostes del grup 1 foren:

- ✓ Caldria l'existència d'uns objectius generals compartits per a tot el sistema educatiu català.
- ✓ Caldria millorar els materials adaptats a la realitat multicultural evitant tot estigma discriminatori.
- ✓ Seria convenient la creació d'espais (físics, curriculars, etc.) per assolir una veritable **inclusió**, però amb la necessària autonomia de decisió dels centres.

La pregunta específica del grup 2 era: ***a l'escola multicultural, com s'ha de concretar el respecte i el reconeixement (promoció) de la identitat i cultura catalanes? Tant a nivell de projecte educatiu (ideari, objectius, valors, convivència,...) com de projecte curricular (tractament de la llengua, continguts curriculars, avaluació,...)?***, i les respostes que el grup emeté foren les següents:

- ✓ Es fa necessari clarificar la **responsabilitat** de l'escola, dels professors i de tota la comunitat educativa.
- ✓ Llengües, tradicions i realitat s'han de constituir com a eix troncal, permeable i dinàmic del currículum escolar.
- ✓ Caldria aprofitar les activitats extraescolars per tal de posar-les al servei del projecte educatiu del centre.

✓ I seria molt necessari aprofitar les **bones pràctiques** dels models existents en altres països.

Les respostes a les preguntes específiques de cada grup foren debatudes força en el plenari on es modificaren aspectes, se'n matisaren d'altres, de tal manera que la discussió serví per constatar diversitat de percepcions i de criteris en relació a una temàtica que, encara que complexa, resulta de capital importància per al nostre futur.

Cal agrair a l'Escola Andersen de Vic l'amabilitat demostrada en cedir-nos el centre per tal de poder celebrar aquesta segona Jornada d'Edu21. I agrair també, molt especialment, a tots els assistents de la Jornada perquè sense ells el projecte no hagués pogut tirar endavant.